

INDEX

KönyvtárMozi

Vizuális és közösségi
élmény foglalkozásokkal
2-4. oldal

INDEX

Minősített könyvtárak

2017-ben két megyénkbeli
könyvtár nyerte el a címet
10-11. oldal

REFERÁTUM

Nemzetközi projekt

Három ország könyvtárai
az 50 év felettiek oktatásáért
14-15. oldal

KÖNYVTÁRI Mappa

2017. július • III. évfolyam, 5. szám

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei könyvtárosok lapja

KÖNYVTÁROSOK AZ ÉLET MINŐSÉGÉÉRT

Az idén lesz 49. éve annak, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) elindította rendhagyó szakmai találkozóját, a vándorgyűlést. Minden, eddig rendezési jogot elnyert intézménynek megtisztelő feladatot jelentett egy országos, sokszor 600-700 fős program megszervezése. Így éreztük ezt mi is tavaly nyáron, Veszprémben, amikor örömmel vettük át a stafétát.

Tudtuk, hogy hatalmas munka vár ránk, de akkor még nem gondoltunk bele, hogy milyen hamar eljön az az idő, amikor a napi munka mellett hozzá kell kezdeni a konferencia előkészítéséhez. Hiszen a helyi szervezők koordinálják a konferencia technikai feladatait; a helyszín biztosítása és berendezése mellett a logó, a honlap tervezésétől a programfüzet, a jelentkezési lap összeállításán át a szabadidős és kulturális programok megszervezéséig és a gazdasági lebonyolításig terjedő, rendkívül szerteágazó munkát.

A rendezők – az MKE, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum és az MKE Borsod Megyei Szervezete – közös megállapodása alapján a háromnapos tanácskozás minden programjának helyszíne Miskolc-Egyetemváros.

Az ideális dátum kiválasztása egy kis fejtörést okozott a szervezőknek, de végül megtaláltuk a 49. találkozó idejét, 2017. július 5–7-ét. Ez éppen az az időpont, amikor a Könyvtári Mappa készítése már a vége felé jár – tehát meghívónak késő, beszámolóknak korai ez az írás. Azonban már a program összeállításakor felvetődött számos olyan gondolat, szempont, amit érdemes megosztani. A rendezvény központi jelmondata ugyanis: „Az élet minősége – könyvtárosok a társadalom szolgálatában”. Eköré építik az egyes szervezetek és szekciók az előadásukat.

Nemcsak mi, könyvtárosok látjuk úgy, hogy az alapfeladatokon túl is fontos szerepünk van a társadalom életében, az életminőség javításában – erre bizonyíték, hogy a két rendező intézmény fenntartójának vezetése mellett

Pelczné dr. Gáll Ildikó, az Európai Parlament alelnöke videóüzenetben köszönti a résztvevőket, elfogadta a meghívást a nyitó plenáris ülésre Závogyán Magdolna, az EMMI helyettes államtitkára, a nyitó szakmai előadást pedig dr. Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő, az Európai ügyek bizottságának elnöke tartja Gutenberg találmánya és a mai kihívások címmel.

Érdeemes néhány további témát is kiemelni: dr. Péterfalvi Attila, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnöke a személyes adatok könyvtári kezeléséről beszél, míg Gerencsér Judit, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének főtitkára az életminőség, közösségépítés, könyvtári szolgáltatások kérdéskört járja körbe a dán könyvtári modell tükrében. A szekcióülésekről is emeljük ki néhány előadascímet: A könyvtárban folytatott biblioterápia szerepe, helye az életminőség szolgálatában, Szempontok és javaslatok a szolgáltatásközpontú könyvtárstatisztika bevezetéséhez, Jelenünk dokumentálása, múltunk

megőrzése, jövőnk biztosítása – a Bibliotheca Hungarica és a Szlovákiai Magyar Adatbank, Életminőség és a könyvtár változó szerepe, Az általános iskolai könyvtár szerepe a hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségében, Megyei könyvtár a „zöld úton” – és így tovább.

Április közepétől mindenki számára elérhetővé vált a vándorgyűlés honlapja (<http://vandorgyules.rfmllib.hu>), ezen mindenki megtalálja a részletes programot. A vándorgyűlés harmadik, egyben utolsó napját is, ami a kirándulásoké. Autóbuszos utak indulnak Borsod-Abaúj-Zemplén megye nevezetes tájaira: Boldva, Edelény, Gönc, Lillafüred, Mezőkövesd, Sátoraljaújhely, Szalonna, Tibolddaróc és Vizsoly kulturális emlékhelyeire, látnivalóihoz, de közkívánatra ellátogatunk Kassára is. Itt láthatók fotók is, itt számolunk be arról, ki kapta idén a Fitz-díjat, az Év fiatal könyvtárosa díjat és a többi elismerést. És persze arról is, ki veszi át a vándorgyűlés zászlaját.

Gulyás Lászlóné

FILMRE ÍRT SZOLGÁLTATÁSBŐVÍTÉS

A KönyvtárMozi nemcsak bevisz vizuális műveket a könyvtárba, de közösségi élménnyé emeli azokat, és különböző foglalkozásokkal a feldolgozásukat is segíti.

Magyarországon az 1980-as évek közepéig közel 4000 moziterem működött, gyakorlatilag minden településen volt lehetőség filmvetítésre. 2010-ben az országban már csak 400 mozi üzemelt. Mára a falusi mozik mind bezártak, a városokban pedig a többtermes, 3D-s mozik kínálatával kell megívniuk a „művészfilmeknek”, az értékes vizuális tartalmaknak. A kistelepülésen élők életéből kimaradt a közös filmnézés élménye is. Ám 2015 októberében 150 szolgáltatóhely egy új könyvtári szolgáltatást vezetett be, a KönyvtárMozi.

DE MI IS A KÖNYVTÁRMOZI?

A KönyvtárMozi-hálózat egy olyan szolgáltatás, amely a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerhez (KSZR) csatlakozó települések könyvtáraiban alapszolgáltatássá teszi a vizuális kultúrához való hozzáférést. Cél az, hogy a mozival nem rendelkező települések lakói is átélhessék azt a közösségi érzést, amit a mozizás jelent, illetve hozzáférhessenek olyan maradandó tartalmakhoz, a magyar filmkultúra olyan értékeihez, amelyeket esetleg csak a nagyobb településeken működő filmklubok tagjai élvezhetnek.

A projekt kialakításának alapja a KSZR. A könyvtári hálózat bővítésére a kormány 2015-ben 1,9 milliárd forintot különített el, ezen felül a Nemzeti Kulturális Alap 160 millió forinttal támogatta a szolgáltatóhelyek infrastrukturális megújítását. Azt, hogy akadálytalanul működhessen az új szolgáltatás, egyrészt a

fejlesztések tették lehetővé, másrészt az a megállapodás, amit az Emberi Erőforrások Minisztériumának Kultúráért Felelős Államtitkársága, valamint az Informatikai és Könyvtári Szövetség kötött a szakmai és civilszervezetekkel. Az együttműködési szerződést aláíró intézmények saját filmkészletüket tették elérhetővé a KSZR-tagkönyvtárak számára a könyvtár NAVA-pontján keresztül. Fontos hangsúlyozni: a vetítések a kulturális alapellátás részeként, a lakosság számára térítésmentes szolgáltatásként biztosítják a filmekhez való hozzáférést.

Annak érdekében, hogy a szolgáltatóhely részese lehessen a KönyvtárMozi projektnek, különféle feltételeknek kell megfelelnie. Egyrészt a könyvtárat NAVA-pontként kell regisztrálni, másrészt rendelkeznie kell gyors, szélessávú internetkapcsolattal, korszerű számítógéppel, projektorral, esetleg okostévével. Elvárás, hogy a vetítések könyvtári környezetben, online módon történjenek.

2015-ben, az első ütemben 150 településen indult el a projekt. A vetítéseken túl a filmekkel kapcsolatos beszélgetésekkel, előadásokkal, foglalkozásokkal is várták a regisztrált látogatókat. A programban jelenleg 350 település vesz részt, segítve olyan közösségek szerveződését, amelyek közös élménynek a film világot tekintik. A projektben résztvevőkről, az eseményekről, filmekről friss információk találhatóak a folyamatosan frissülő www.konyvtarmozi.hu portálon.

SEGÍTSÉG A CSATLAKOZÓKNAK

A II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár közreműködésével Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2015-ben két lépcsőben 16 település csatlakozott a KönyvtárMozi projekthez, 2016 őszén újabb hét település vezette be a filmalapú könyvtári szolgáltatást.

Nagy örömeinkre szolgált, hogy olyan kistérségből is jelezték csatlakozási szándékukat, amely a KönyvtárMozi szempontjából még fehér folt volt.

Hogyan segítettük/segítjük a szolgáltatóhelyeken dolgozó kollégákat abban, hogy minél sikeresebb legyen részvételük a projektben? A vetítésekhez nélkülözhetetlen regisztráció

meglehetősen bonyolult, szinte minden esetben tanácsot kérnek tőlünk. Megismertetjük a könyvtárosokat a portállal, rendszeresen küldünk ki számukra ösztönző levelet, melyekben felhívjuk a figyelmet az aktuális évfordulókra, az évszakváltáshoz kötődő szokásokra; így könnyebben ki tudják választani a vetítendő filmet, könnyebben tudnak a vetítéshez kapcsolódó foglalkozást szervezni. Amennyiben nem rendelkezik a szolgáltatóhely a vetítéshez szükséges eszközökkel, kiszállítjuk azokat, s a későbbiek folyamán – az eszközbeszerzések tervezése idején – figyelembe vesszük a

Megyei csatlakozók:

2015: Bükkábrány, Bükkaranyos, Cserépfalu, Füzér, Hangony, Hernádkak, Hidasnémeti, Kesznyéten, Mezőnagymihály, Nekézseny, Sajóörös, Szentistván, Tibolddaróc, Tiszavalk, Tornyosnémeti, Vadna, Viss.
2016: Bogács, Filkeháza, Legyesbénye, Léh, Mikóháza, Sajóabony.

KönyvtárMozis eszközhiányt. Szakmai napokon népszerűsítjük a projektet, részletesen beszámolunk a program lehetőségeiről.

Nehezíti munkánkat a megye aprófalvas szerkezete, a gyakran változó munkatársak, az internet nem megfelelő sávszélessége (gyakran akadozik az online vetítés). Felmerült az igény arra is, hogy szélesítsék a filmek kínálatát.

KONKRÉT PÉLDÁK

2013 októbere és 2015 decembere között 105 vetítés zajlott a megyében, 1584 résztvevővel. A legaktívabb települések: Hangony 15, Tibolddaróc 15, Tiszavalk 13 vetítéssel.

Hangony nagy lélekszámú településnek számít Borsod megyében, már a kezdetekkor csatlakozott a KönyvtárMozihoz. A vetítéseken nagyobb részben a 6–15 éves korosztály képviselteti magát, a felnőttek kisebb létszámban vannak jelen. A nézők összetételéből adódóan többnyire mesefilmeket, rajzfilmeket

vetítenek. Ezekhez kapcsolódva minden esetben dramatikus játékokat játszanak, bábokat készítenek, rajzolnak, ezáltal is fejlesztve a gyermekek érzelmi intelligenciáját, készségeit.

Füzér 2015 decemberében csatlakozott a projekthez. A szolgáltatóhely könyvtárosa fontosnak tartja, hogy a magyar film-

kultúra értékes alkotásai is eljutnak a kistelepüléseken élőkhöz, különösen úgy, hogy a szolgáltatás közösségkovacsoló erővel bír. Ezzel a projekttel nemcsak a könyvtárhasználók száma növekedett Füzéren, nemcsak a szolgáltatás palettája bővült, hanem színes élményekkel, minőségi kulturális értékekkel is gyarapodtak a könyvtárlátogatók.

A 300 lakossal rendelkező Tiszavalk könyvtárosa szerint: „A KönyvtárMozinak köszönhetően a gyerekek szívesen jönnek a könyvtárba, több könyvet vesznek kézbe és több könyvet olvasnak.”

SPECIÁLIS MEGYEI PROGRAM

Nagy örömeinkre szolgált, hogy a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumához benyújtott „KönyvtárMozi programsorozat lebonyolítása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében” című pályázatunk 2 624 500 forint támogatást nyert. A pályázat keretében a vetítésekhez kapcsolódó többféle foglalkozástípus bemutatásával nyújtunk segítséget a filmek feldolgozásához, a kiscsoportos beszélgetésekhez, a közösségépítéshez. A pályázatban négyféle foglalkozástípust jelöltünk meg.

Bemutatjuk a *Magyar népmesék* sorozatot, ezzel célunk az olvasás és könyvtárhasználat népszerűsítése, az érdeklődés felkeltése a népmesék által. A foglalkozást nemcsak a megyei könyvtár munkatársai tartják, hanem a KSZR ellátásában közreműködő városok gyermekkönyvtárosa is.

Cserépfalu: Holló Jankó – magyar népmese kisiskolásoknak
A népmese megismerése az alsó tagozat kiemelt feladatai közé tartozik és a sokoldalú feldolgozás mélyíti irodalmi ismereteiket, kedvet csinál az önálló olvasáshoz. A gyermekkönyvtáros kollégánok sokrétű programot állított össze, melyben helyet kaptak mozgásos tevékenységek, fejtörők, kézműveskedés. A mese megtekintését követően a gyerekek mozgásos feladatok során játszották el a szereplőket, utánozták jellemző mozgásformáikat és ezekkel válaszoltak a feltett kérdésekre, illetve a

találós kérdések megoldásainál is mozdulattal jelezték a megoldásokat. Szóba kerültek a jellegzetes népmeszei elemek, melyeket idézetek befejezésével domborítottak ki. Ezek után képrejtvények segítségével idézték fel a szereplőket, majd rövid feladatlapot töltöttek ki, s képzeletüket megmozgató társasjátékokat játszhattak. Végezetül csörét mozgatni tudó hollót készítettek színes papírból. A foglalkozás végig lekötötte a gyermekek figyelmét. Jókedvűen távoztak a könyvtárból azzal a kéréssel, hogy máskor is részt vehessenek ilyen programon.

A *Cigánymesék* sorozatot a Kecskemétfilm munkatársainak közreműködésével mutatjuk be elsősorban olyan településeken, ahol romák laknak; egyaránt ajánljuk felnőtteknek, gyermekeknek. A sorozattal a többségi társadalom tagjait is szeretnénk megszólítani annak érdekében, hogy jobban megismerjék a roma kisebbség életét, körülményeit és érzékenyebbé váljanak a velük kapcsolatos problémákra.

15 olyan alkalmat terveztünk, amikor *biblioterapeuta* által vezetett foglalkozások kapcsolódnak a vetített filmekhez. A biblioterápia saját élményekkel dolgozik. A foglalkozások mindenkor célja, hogy az életre való rálátás céljából egy adott kérdéssel kapcsolatban személyes élethelyzeteket, történeteket hívjon elő a résztvevők emlékezetéből.

Bogács: Meseautó – film és beszélgetés időseknek
A filmrészletek megtekintése személyiségfejlesztő, közösségépítő beszélgetésre ösztönözte a résztvevőket, akik elmondták véleményüket a látottakkal kapcsolatban, majd párhuzamot vonva a valósággal saját tapasztalataikat, élményeiket osztották meg egymással. A foglalkozás végén előkerültek a táskákban őrzött fiatalkori képek, s ez egyfajta nosztalgiazást indított el. A jelenlévők valamennyien nagyon jól érezték magukat a foglalkozáson, mindnyájan kedvet kaptak a teljes film megtekintésére, valamint az újabb, hasonló találkozásra.

Negyedik mintafoglalkozás-sorozatunkban *dokumentum- és ismeretterjesztő előadást* szervezünk a filmekhez kapcsolódva. A 14 részesre tervezett sorozattal elsősorban a felnőtteknek szervezett vetítéseket szeretnénk színesíteni.

A pályázatban megfogalmazott cél mellett az is szándékunkban áll, hogy a még nem csatlakozott települések figyelmét felhívjuk a KönyvtárMozi programra, felkeltsük igényüket a csatlakozásra. Fontosnak tartjuk a programok mellett azt is, hogy a KönyvtárMozis települések között a kommunikáció, a tapasztalatcsere, az információáramlás megfelelő hangsúlyt kapjon. Ennek érdekében a pályázat indulásakor tartottunk egy tájékoztató napot, lehetőséget adtunk a programegyeztetésre, bemutakoztak biblioterapeutáink, illetve beszélgettünk az eddig felmerült vagy a felmerülhető problémákról is.

A projekt lezárásakor is terveztünk egy sokrétű szakmai napot a könyvtárosok, az előadók aktív részvételével, beszámolóival. Ez alkalommal lehetőség adódik egymás gyakorlatának megismerésére, egyben a projekt lezárására, esetleg egy újabb előkészítésére.

2017 első négy hónapjában újabb 35 vetítés zajlott le a megyében, egyharmada a pályázat kapcsán. A filmvetítések száma ugrásszerűen megnövekedett.

Beigazolódni látszik, amit Sajóörös alpolgármestere, Hunyadi János írt: „Összességében tekintve, az elmúlt időszakban folyamatos igényt könyvelhetünk el a KönyvtárMozi programmal kapcsolatban. Bár voltak és még lesznek is nehézségek, de ezek csak arra hívják fel figyelmünket, hogy változtatnunk kell. Változtatni a vetítés időpontján, a meghirdetett film témáján, műfaján.”

Tumikné Csurák Ágnes

BIBLIOTERÁPIA – A KÖNYVTÁRMOZIBAN IS

A 2015 őszén indított KönyvtárMozi program sok tekintetben nagyon jól illeszkedik a könyvtárszakmai célok megvalósításába. A programnak már az induláskor megfogalmazott feltétele volt, hogy a vetítéseket közös élményfeldolgozás kövesse: vagy további beszélgetés az adott témáról, vagy a résztvevők korcsoportjának megfelelő bármilyen foglalkozás. Ezek a tevékenységek a könyvtáros napi munkájától nem állnak távol. Egy kisebb közösségben, az egyes használó érdeklődési köre kölcsönzési tapasztalat és személyes beszélgetések során megismerhető, az egy-egy témakörhöz kapcsolódó könyvtári vagy kézműves csoportfoglalkozások pedig időről időre visszatérő, a közönség által kedvelt könyvtári programok.

Mennyiben más, ha – akár egy filmvetítéshez kapcsolódó - témafeldolgozás biblioterápiás beszélgetés formájában történik? Miben nyújt ez többet egy könyvtári foglalkozásnál az egyénnek és a közösségnek egyaránt? Egyáltalán, mi a biblioterápia?

A biblioterápia szókapcsolat a görög „biblion”, könyv és a „therapeia”, gyógyítás, szolgálat, kísérés szóból származik, vagyis a konkrét jelentése: „könyvek általi gyógyítás”. A szövegek lélekre gyakorolt jótékony hatását már az időszámításunk előtti időben az ókori görögök is ismerték, elég, ha csak a Thébai könyvtár feliratára gondolunk: Gyógyszeres ládika a léleknek. A Biblia és más vallási könyvek, vagy például a minden nép történetéhez köthető mesék, mondák kétségtelenül nagy hatással voltak a közösségek és az egyes ember (személyiség)fejlődésére. A hatás tehát már azelőtt ismert volt a történelemben, mielőtt tudatosult volna maga az eljárás, a gyakorlat. A biblioterápiát a XIX. század legelején, az Egyesült Államokban kezdték újra tudatosan alkalmazni elsősorban az orvoslásban, a gyógyászatban – azután, hogy fel- és elismerték a test és a lélek egységét, azok állapotának egymásra gyakorolt hatását. A XX. század közepétől az orvosi gyakorlattal párhuzamosan a biblioterápia mint megelőző eljárás, általános személyiségfejlesztő módszer is tért hódított nyugaton és Magyarországon is.

Ezek a foglalkozások jellemzően nyitott vagy zárt, 5-15 fős csoportban valósulnak meg. A

zárt csoportok tematikusak, az állandó résztvevők több alkalomra elköteleződnek egy téma közös megvitatására. A nyitott csoportokban az alkalmasszerűen összegyűlt résztvevők osztják meg egymás közt az adott témával kapcsolatos gondolataikat. A könyvtári gyakorlatban mindkét csoportformára van példa elsősorban azért, mert ez az eljárás nagyszerűen illeszkedik a

könyvtárak eszköztárába, a foglalkozások és a könyvtárak által elérni kívánt célok egymásnak remekül megfeleltethetők.

A biblioterápia valójában egy szelíd személyiségfejlesztő, önismeretet erősítő eljárás. Olyan, elsősorban csoportos, befogadó, élményfeldolgozó művészterápiás módszer, mely szövegek meghallgatása által generált érzelmek, gondolatok, emlékek asszociációs feldolgozása segítségével a foglalkozáson résztvevők öndefiníciós képességének megerősödését eredmé-

nyezhetik. A meghatározás minden eleme lényeges, de esetünkben a csoportban való élményfeldolgozásnak külön is jelentősége van.

Adott egy viszonylag kis létszámú, könyvtárban találkozó közösség, amelynek a tagjai egy téma kapcsán megosztják egymással a gondolataikat, élményeiket. A résztvevők minden előítélet és minősítés nélkül reagálhatnak egymás elképzeléseire, mely megerősítheti, kiegészítheti, vagy akár új aspektusba helyezheti a saját nézetet. A beszélgetés bizalmi légkört generál, a csoporttagok a megosztások által közelebb

kerülnek egymáshoz. Mindeközben fejlesztik a kommunikációs és együttműködési készségüket, az önérvényesítést, a toleranciát, az empátiát. A szövegek kapcsán felvetődő gondolatok mindenkit hozzásegítenek személyes történetének megértéséhez, ahhoz, hogy jobban rálásson belső világára, cselekvéseinek, gondolatmenetének mintázatára. A biblioterápiás foglalkozás nem műelemzés, nem olvasókör. Az irodalmi szöveg kiváló vezető, de csupán ugródeszka a saját élményekhez, tapasztalásokhoz. A cél az, hogy az adott témát mindenki a lehető legszemélyesebb formában dolgozza fel, észrevegye, meglássa benne a saját történetét.

Hogy önismeretre mindannyiunknak milyen nagy szükségünk van, nem szorul bizonyításra. A reális énkép hozzásegít a szűkebb-tágabb környezetbe való integrálódáshoz, a személyes (élet)helyzet felismeréséhez, a kornak és képességeknek megfelelő hiteles (élet)célok kialakításához, az esetleges kudarcok elkerüléséhez, egy tudatosabb élethez! Ha a könyvtár a használóit egy „elég jó” önismerethez, önbecsüléshez, öndefiníciós képességhez segíti, azzal az egyénnel keresztül valóban a nemzet jólétéhez járul hozzá. Ezért a biblioterápia nemcsak a résztvevőknek páratlan lehetőség, hanem a könyvtárnak is, mert ezzel a szakma határait feszegető módszerrel segíteni tudja a környezetében élőket, részese lehet a kulturált, minőségi élet megteremtésének egyéni és közösségi szinten is.

Bereiné Vasas Andrea

EGY KONKRÉT PÉLDA

Füzér: Gyógyító hagyomány (film és biblioterápia időseknek)

A füzéri vetítés témája a hagyományos gyógy módok, gyógyító növények és alkalmazásuk volt, a célcsoport pedig az idős korosztály.

A foglalkozásra való ráhangolódást növények képei segítségével oldottuk meg: minden résztvevő választott egy-két fotót és elmondta a hozzá fűződő gondolatait. A hozzászólások folyamatosak voltak, kiegészítették vagy megerősítették egymást a csoporttagok. Mire a dokumentumfilm levetítésére sor került, már több gyógyító eljárást, többféle gyógynövényt és annak termőhelyét, tulajdonságát is megismertük egymástól. Többre néhányan rácsodálkoztunk, el- és felismertük mások tudását, tapasztalatát.

A vetítés után a film témájához kapcsolódva az idősek közösen idézték fel a település gyógyítóinak emlékét; milyen emberek voltak, mi mindent köszönhet nekik a falu. Elmesélték, kinek milyen gyógyító története volt, hogy mi minden terem a kertben, s ott mennyi munka van. Hogy milyen csodás a kert, ha szépen rendben van, s hogy a föld ad életet mindannyiunknak.

A fájdalom, a keserűség, ami a magányból, az idős lét sajátosságaiból, a betegségek elviseléséből folyamatosan rájuk nehezedik, visszatérő motívuma volt a beszélgetésnek, noha abban a két órában biztos, hogy senki nem érezte magát egyedül.

NAGYOBB ALAPTERÜLET, TÖBB SZOLGÁLTATÁS

A Könyvtári Szolgáltató Rendszer keretében, valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával is újultak meg kistéleplési könyvtárak a megyében. Az idei első avatókat május-júniusban tartottuk, és számos könyvtárban folyik már a munka!

CSERÉPVÁRALJA

A település önkormányzata 2016-ban több mint 2,5 millió forintot nyert könyvtári eszközfejlesztésre a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumától. A belső korszerűsítést – festés, laminált padló – a település önerőből végezte. A korábban 12 négyzetméteres könyvtár 56 négyzetméterre bővült. Így helyet kapott a tágas térben egy gyermeksarok is. Külön helyiségben található a kézikönyvtár és a felnőtt szakirodalom. A könyveket példányadatoztuk, hamaron sor kerül az elektronikus kölcsönzés bevezetésére. Ehhez egy új számítógépet is biztosítunk.

CSINCSE

A KSZR keretében támogatta a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár a csincsei könyvtár bútorzatának megújítását, míg az önkormányzat a helyiség belső korszerűsítését – festés, padlócsere, üvegajtó kivétele – saját erőből végezte el. A 12 négyzetméter alapterületű könyvtár 8 négyzetméterrel bővült. Ebben az új helyiségben kapott helyet a gyerekkuckó. Teljesen megújult a könyvtár berendezése is: új könyvespolcokkal, szőnyegekkel, székekkel, babzsákkal és számítógépes munkaállomásokkal várja a település lakóit. A közeljövőben az elektronikus kölcsönzést is bevezetjük.

A karosi könyvtár bútorzatának megújítását a KSZR keretében támogatta a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, míg az önkormányzat a helyiség belső korszerűsítését, a villanyszerelést és a festést saját pénzügyi forrásból, köz munkások segítségével végezte el. A megújult könyvtárban egy gyerekkuckó

KAROS

is helyet kapott. A teljesen átalakult szolgáltatóhely új könyvespolcokkal és egyéb bútorokkal, szőnyegekkel, babzsákkal, számítógépes munkaállomásokkal, tévével várja a település lakóit. Lamináló és spirálozó eszközt is kaptak, ami új szolgáltatások bevezetését teszi lehetővé. A 2200 kötetes könyvállomány feldolgozása megteremtette az elektronikus kölcsönzés bevezetésének lehetőségét is, ehhez az internet sebességének növelése szükséges.

A Faluházon belül új helyre költözött a pácini könyvtár, és ezzel a területe több mint duplájára nőtt. A bútorzat, a függönyök, a szőnyegek megújítását a KSZR keretében támogatta a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár. A házon belüli költözés lehetőségét az önkormányzat teremtette meg. Ezáltal igazi közösségi térré vált a kis könyvtár, lehetőség nyílt nemcsak kézműves foglalkozások, író-olvasó találkozók megtartására, de arra is, hogy csatlakozzanak a Könyvtár-Mozi programhoz.

PÁCIN

A Szentistván község önkormányzata 2016-ban több mint 2,5 millió forintot nyert könyvtári eszközfejlesztésre a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumától. A belső korszerűsítést – festés, laminált padló – a település önerőből végezte. A korábban 12 négyzetméteres könyvtár 56 négyzetméterre bővült. Így helyet kapott a tágas térben egy gyermeksarok is. Külön helyiségben található a kézikönyvtár és a felnőtt szakirodalom. A könyveket példányadatoztuk, hamarosan sor kerül az elektronikus kölcsönzés bevezetésére. Ehhez egy új számítógépet is biztosítunk.

SZENTISTVÁN

A KSZR keretében támogatta a II. Rákóczi Ferenc Megyei és

Városi Könyvtár a szentistváni könyvtár bútorzatának megújítását. A padlózat helyreállítását és a festést az önkormányzat köz munkaprogram keretében végezte el. A több mint 13 ezres könyvállományt a település könyvtárosa példányadatozta, és megkezdődött a gépi kölcsönzés is. A megújult könyvtárban az új polcok, székek, szőnyegek, babzsákok mellett egy új számítógép is helyet kapott. A Művelődési Házban elhelyezkedő könyvtár számos programmal várja a kicsiket és a felnőtt lakosságot a megújult térben.

Bardóczyné Konderák Valéria, Szarvas Beatrix

A SPECIÁLIS IGÉNY NEM JELENTHET HÁTRÁNYT!

Az átlagostól eltérő élethelyzetű, speciális könyvtári ellátást igénylő csoportok közül az előző számunkban az idősekkel foglalkoztunk. Most a látás- és hallássérültek dokumentum- és információellátásával kapcsolatos feladatokat és lehetőségeket tekintjük át miskolci és megyei gyakorlatok alapján.

A miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár azok közé a kivételes könyvtárak közé tartozik, amelyek külön letétet működtetnek a látásukban korlátozottak számára. Ez a különleges könyvtár, pontosabban dokumentumtár Miskolcon, a Jókai utca 18. szám alatt a Vakok és Gyengénlátók Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Egyesületének székházában található. Az 1970-es évek eleje óta együttműködési szerződés alapján dolgozik együtt a könyvtár és az egyesület. Ezt az együttműködést rendszeresen megújítja a két szervezet, hiszen kölcsönös előnyökkel jár mindkét fél számára. Az egyesület évente egy alkalommal ingyen használhatja a könyvtár központi épületének előadótermét, és alkalmazottai a könyvtár nagyrendezvényeit érzékenyítő programjaikkal gazdagítják.

Az egyesület több mint 800 tagja közül mintegy 120 veszi igénybe rendszeresen a Szabó Lőrinc Fiókkönyvtár Letéti Hangos Könyvtárának szolgáltatásait. A használók a megye egész területéről érkeznek, Sátoraljaújhelytől Encsig egyaránt az itteni hangoskönyvek segítenek a „hangos olvasás” élményéhez juttatni az arra vágyókat. A kölcsönzés mellett lehetőség van a helyben használatra is. Gyakran a házigondozó-szolgálat segítségével jutnak el a dokumentumok az olvasóhoz.

A stroke rehabilitációjának is hasznos eszköze a hangoskönyv, beszédjavító céllal gyakran kölcsönzik a gyógyulófélben levő betegek és családtagjaik.

Az állomány 375 művet tartalmaz, amelyekről egy saját használatú katalógusa is van a hangoskönyvtárnak, ebben a klasszikus adatok (szerző, cím) mellett a felolvasó, a formátum és az időtartam alapján is lehet választani. Sokan a kellemes hang alapján választanak, de meghatározóak az otthoni eszközök paraméterei is (mp3, mp4 stb.).

CD és hangkazetta egyaránt rendelkezésre áll. Ez utóbbiak aránya csökken, hiszen 2013 óta évi 100 ezer forint értékben gyarapodik a hangoskönyvtár, és az új beszerzések CD-n tartalmazzák a műveket. A gyarapítás meghatározó elve a sokszínűség. Meséket, kötelező olvasmányokat, klasszikus és kortárs szépirodalmat, ismeretterjesztő műveket egyaránt vásárolnak.

A korábbi TIOP-pályázatból beszerzett, speciális szoftverrel ellátott számítógépeket is sokan használják. A JAWS for Windows képernyőolvasó program a billentyűleütések és a képernyőn látható üzenetek felolvasásával lehetővé teszi a számítógépek használatát a látássérült emberek számára. Ezeken a gépeken oktatás is folyik. Nagyítógéppel és Braille-géppel is rendelkezik az egyesület, melyeket szintén a könyvtárban lehet használni.

A hangoskönyvtár működése, működtetése lehetetlen Kovács Margit könyvtáros odaadó munkája nélkül. Manynika félállásban dolgozik a könyvtárban, személyes érintettsége okán is nagy empátiával bánik a fogyatékkal élő emberekkel, jól ismeri mindennapi problémáikat, számos helyzetben segíti a könyvtár látogatóinak életét, nem-

csak könyvtárosként, hanem önkéntesként is. A bensőséges viszonyt jelzi, hogy évek óta őt kérik fel a karácsonyi történet felolvasására az egyesület gyermekkarácsonyi ünnepségén.

A MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS RÉSZE

A tiszaujvárosi Hamvas Béla Városi Könyvtárban az esélyegyenlőség biztosítása mind a dolgozók, mind a szolgáltatásokat igénybe vevők szempontjából alapérték. 2016-ban írásba foglaltuk azokat a legfontosabb ismerveket és fejlesztési célokat, amelyeket a gyakorlatban

addig is természetesnek tartottunk és alkalmaztunk. A minőségirányítási rendszerünk részeként elkészítettük Esélyegyenlőségi tervünket, amelyet két évente vizsgálunk felül. E terv egyik fejezete a fogyatékkal élők számára biztosított szolgáltatások rendszerének bemutatása is. A könyvtárunkba járók alig 1%-át teszik ki a fogyatékkal élők, ám csekély számuk ellenére fontosnak tartjuk számukra az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtését.

A látássérültek, vakok egy speciális felolvasó szoftverrel ellátott számítógépes terminált használhatnak, amely segíti a tartalmak megismerését. A gyengénlátók számára „olvasótévé” áll rendelkezésre, amely a legkisebb betűket is képes megnagyítani folyóiratokban, kézikönyvekben, gyógyszeres dobozokon és egyéb dokumentumokon. Számukra öregbetűs és hangoskönyv-gyűjteményt alakítottunk ki, amelyeket folyamatosan bővítünk.

Egy kölcsönző könyvtáros elsajátította a jelnyelvet a siketekkel való könnyebb kommunikáció érdekében. A velük kapcsolatos fejlesztési céljaink között szerepel – a helyi szervezetekkel kapcsolatot tartva, kérésre – a dokumentumok házhoz szállítása, illetve a jelbeszéd megismertetése több könyvtárossal.

HOZZÁFÉRÉS A SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

Az életminőség javításához történő hozzájárulásnak – mint a nyilvános könyvtárak egyik alapkövetelményének – a kazincbarcikai Egressy Béni Városi Könyvtárban is a legfőbb célcsop-

ortja a fogyatékkal élő embereké. Az általános és a könyvtárak egyedi szabályozásait tekintve a legfőbb cél az, hogy a különböző fogyatékos-sággal élők egy adott társadalomnak ugyanolyan tagjaivá váljanak, mint egészséges társaik. Folyamatként értelmezve az esélyegyenlőség biztosítása könyvtári területen a szolgáltatásokhoz történő hozzáférést jelenti.

A látásszervi fogyatékkal élők könyvtárhasználatát, nevesítve az olvasást könnyíti meg és segíti elő a felolvasógép, a hangoskönyvek helyben használata, valamint az öregbetűs könyvek. Lehetőség van továbbá discmanek kölcsönzésére. Braille-nyomtató és Braille-billentyűzet beszerelésével a látássérültek szövegszerkesztési és egyéb számítógép-használati munkáját támogatja a könyvtár. A halláskárosultakat segítik az indukciós hurkok, melyek a számítógépes teremben és a kölcsönzőpultban használatosak.

**Molekné Kőrösi Beatrix, Pálfi Erika,
Tompáné Mészáros Hedvig**

MINŐSÍTETT KÖNYVTÁRAK A MEGYÉBEN – 2017

Január 22-én, a magyar kultúra napján további 5 könyvtárral együtt a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, valamint a tiszaujvárosi Hamvas Béla Városi Könyvtár is átvehette a Minősített Könyvtár címet, melynek viselésére 5 évig jogosult.

Mindkét intézmény hosszú évek óta alkalmazza a minőségbiztosítás több elemét, ez is fontos része volt a cím elnyeréséig vezető útnak. Ennek összefoglalására kértük a két Minőségirányítási Tanács (MIT) vezetőjét.

II. RÁKÓCZI FERENC MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR

A többéves kitartó munka, a havi rendszerességgel megtartott (az önértékelés során még gyakoribb) MIT-ülések és a sok egyéni plusz-munka meghozta gyümölcsét. A nem minden előzmény nélküli minőségirányítási tevékenység az összevont intézményben 2013 végén kezdődött, amikor megalakult a Minőségirányítási Tanács. Feladata nagyon sokrétű volt, a stratégiai tervezéstől a folyamatszabályozáson és a Minőségi kézikönyv elkészítésén át az olvasói és dolgozói elégedettségmérésig és mindezen tevékenységek dokumentálásáig terjedt.

Bő két év elkötelezett munkája biztosította az alapot ahhoz, hogy 2016 nyarán beadhattuk a pályázatot a címre. Megfeszített tempót kívánó, izgalmas és hasznos tevékenységet jelentett az önértékelés elkészítése, az eddigi munkánk és elért eredményeink objektív értékelése, pontozása. Az önértékelés a KKÉK szerint készült, és bár nagy segítséget jelentett, de az mégiscsak egy útmutató volt, és minden egyes kritérium kifejtésével meg kellett küzdenünk. Bizonytalanok voltunk abban, hogy mit milyen részletességgel kell megfogalmazni, mennyire legyen konkrét a hiányosságok és az intézkedések megfogalmazá-

sa. (Ma már talán könnyebben menne mindez.) A pályázat is eltért a korábban megszokottól, legyen az NKA-s, uniós vagy egyéb, több mint 260 megabájtnyi anyag, több mint 200 fájl összeállítását jelentette.

A beadást követően kicsit fellélegezhettünk, legalábbis először így gondoltuk, de a munka nem állt meg. Fel kellett készülnünk a szakértői vizsgálatra, melyre november végén került sor. Ekkor kezdődött a még nagyobb izgalom. Vajon a szakértők is úgy értékelik a munkán-

kat, az eredményeinket, ahogy mi? Fel kellett készülnünk az esetleges kérdéseikre, megállapításaink, önértékelésünk alátámasztására. A többéves munka során igyekeztünk a munkatársakban is erősíteni az elköteleződést a minőségi szemlélet iránt, de hogy ez mennyire sikerült, arról csak a szakértői vizsgálatot megelőzően győződhattünk meg igazán.

Az a pozitív és izgalommal teli várakozás, ami a kollégáink részéről megnyilvánult, a MIT tagjait is meglepte. Ilyen mértékű együttműködésre nem igazán számítottunk, de nagyon örültünk neki.

A szakértői látogatás a várakozással ellentétben nem elsősorban bírálatot jelentett, hanem sok-sok segítséget a továbblépéshez, az előttünk álló feladatok előkészítéséhez, megvalósításához. A párbeszéd, a vélemények meghallgatása, sok jegyzetelés jellemezte a többórás együttlétet a szakértőkkel. Természetesen az izgalom nem múlt el, hiszen nem tudhattuk, esetleg csak érezhettük, mi lesz az eredmény. Arra azonban egészen a kultúra napját megelő-

ző hétig várni kellett, mert csak akkor értesülünk a sikerről, amikor megkaptuk a meghívót az átadóünnepségre.

Azt gondolom, hogy annál örömtelibb díjátvétel nincs, mint amikor a díj egy közösség – különösen, ha ilyen nagy létszámú, mint könyvtárunké – együttes munkájának eredménye. A közösen végzett munka, az együttgondolkodás többnyire egy projekt idejére szól. A miénk túlmutatott azon, mi jól éreztük magunkat e tevékenységben, minden nehézség, olykor időpont-egyeztelési problémák ellenére is. Elmondhatom, hogy a munkacsoportból közösség lett, mely nem dőlhet nyugodtan hátra, nem pihenhet. A munka folytatódik, a felelősség nőtt, a minőség iránti elkötelezettség még nagyobb odaadást kíván. Az önértékelés pedig nemcsak az eddigi eredményeket foglalja össze, hanem az utat is kijelöli, a következő feladatokat is meghatározza.

Megyei könyvtárként a felelősségünk túlmutat az intézményen, kiterjed a megye könyvtárraira is. A felmérés szerint 2019-ig 6 könyvtár szeretné beadni pályázatát a Minősített Könyvtár címre. Kitartó munkát, sok sikert kívánunk nekik, és az eddigi tapasztalatainkra támaszkodva, igény esetén felajánljuk segítségünket, támogatásunkat céljuk eléréséhez.

Bokrosné Stramszky Piroska

TISZAÚJVÁROSI HAMVAS BÉLA VÁROSI KÖNYVTÁR

Könyvtárunk már hosszú évek óta alkalmazza a minőségbiztosítás több elemét. Tevékenységünk tudatosabbá 2013-ban, a Minőségirányítási Tanács létrehozásával vált. A kollégákat belső képzések során ismertettük meg a minőségbiztosítás elméleti alapjaival, és a Minősített Könyvtár cím elnyeréséhez szükséges feladatokkal. Minőségbiztosítási rendszerünk kialakítását Eszenyiné dr. Borbély Mária szakér-

tőként segítette. 2015 májusában zajlott le az első könyvtári önértékelés, melynek eredményeképpen a Minőségirányítási Tanács mellett megkezdte a munkát a folyamatszabályozási, a teljesítményértékelési, valamint a PR- és marketing-munkacsoport. Intézményünkben minden kolléga részt vesz a minőségbiztosítási tevékenységben, tagja valamelyik munkacsoportnak. Az első önértékelés eredményéből kiindulva úgy döntöttünk, hogy a következő évben benyújtjuk pályázatunkat. Szakértőnk is biztatott bennünket, hogy intézményünkben minden feltétel adott a cím elnyeréséhez.

2016 első félévében nagy intenzitással láttunk munkához. Összeállítottuk a Minőségirányítási kézikönyvet. A pályázati kiírás alapján áttekintettük, mely ajánlott és kötelező dokumentumok állnak rendelkezésünkre és melyeket szükséges még megírunk. Hosszas előkészítés után határidőre összeállt a pályázati dokumentáció.

Novemberben teljesen felkészülten és nagyon izgatottan vártuk a bizottságot. Sohajdné Bajnok Katalin, az egri Bródy Sándor Megyei Könyvtár nyugalmazott igazgatóhelyettese és Fülöp Attiláné, a Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ igazgatója volt helyszíni bírálónk. A nap folyamán áttekintettük a beadott pályázati anyagokat. A vizsgálat során számos dicséretet és hasznos tanácsot kaptunk. A fárasztó nap végén a bizottság tagjai azzal búcsúztak, hogy támogatásra érdemesnek találták a helyszínen tapasztaltakat, de a döntés nem csak rajtuk múlik. 2017. január 16-án kaptuk meg az örömhírt, hogy elnyertük a Minősített Könyvtár címet.

Az elnyert cím megerősített minket abban, hogy jó úton járunk, és tovább kell folytatnunk az elkezdett munkát.

Kitka Zsuzsa

KÖNYVTÁRAK A KAMASZ OLVASÓKÉRT

Kifejezetten a városi könyvtárak munkatársai számára szervez szakmai tanácskozássorozatot az Informatikai és Könyvtári Szövetség. A Könyvtárak a kamasz olvasókért címmel Cegléden megtartott háromnapos konferencia fő témája az olvasásfejlesztés volt a fiatal korosztály körében.

A konferencián – amellet, hogy felkészült szakemberektől hallottunk érdekes, a témában nagyon időszerű előadásokat – sok jó gyakorlatot ismertünk meg a kamaszokkal foglalkozó kollégáktól, melyek új lendületet adtak a többi gyermek- és ifjúsági könyvtáros kollégának.

Tény, hogy a könyvtár – mint dokumentumgyűjtemény, illetve mint a könyvek kölcsönzésének helyszíne – már arra a feladatra is hivatott, hogy a kulturális és közösségi élet színhelye legyen. S talán a legnehezebb a közös hangot, a kereslet-kínálat egységét a kamaszokkal megtalálni. Hiszen ők azok, akik – Vekerdy Tamás szavaival élve – sokszor önmaguknak és környezetüknek is fájdalmat okozva küzdenek önállóságukért, átmenetileg kiszakítják magukat a család érzelmi burkából, és a bennük születő önálló személyiséget hordozzák valamiféle titokként, amibe éppen a hozzájuk legközelebb állóknak nem adnak bepillantást. Ezért is nehéz a kamaszokkal a szociális fejlesztés minden területén, legyen az a család, az iskola vagy a könyvtár.

A konferencián hallott előadások, csapatmunkák, spontán beszélgetések számos ötletet, továbbgondolkodást indítottak el a résztvevőkben arra vonatkozóan, hogy a saját környezetükre levetítve, újragondolva, saját személyiségüket hozzátéve milyen stratégiákat tudnak kialakítani annak érdekében, hogy a kamasz olvasók ne csak a könyvek, kötelező olvasmányok gyűjtőhelyét lássák a könyvtárban.

Ennek érdekében több oldalról is megközelítettük a problémát. Elsőként a könyvtári dizájnról, a terek fontosságáról hallottunk egy érdekes előadást építészmentő szemszögből. Milyen változtatásokra van szükség ahhoz, hogy ott egy kamasz jól érezze magát, és minőségi szabadidőt töltsön el?

Jó gyakorlatokat hallgattunk Cegléd, Szolnok és Kecskemét könyvtárosainak jóvoltából, akik tapasztalataik-

kal inspiráltak bennünket: anime klub, prevenciók klub, empátiakör, alkotókör, ottalvós buli, hogy csak a legnépszerűbbeket említsem. De megismertük a Nagy Könyves Beavatás és a Könyvságó olvasásnépszerűsítő programokat, előbbit az egri, utóbbit a gödöllői, lelkes és elszánt kollégák, elindítóik révén. A Tilos az Á könyvek főszerkesztője, Péczely Dóra a legnépszerűbb könyveket mutatta be nekünk, valamint mi is ajánlottunk kamaszirodalmat egymásnak.

Mint tudjuk, a digitális világ, a közösségi média óriási szerepet tölt be a fiatalok életében. Mára már meghatározza családi és egymáshoz fűződő baráti viszonyaik jellegét, átformálja az emberi kapcsolatokat. Ezzel lépést tartani nem könnyű, pláne azoknak, akik még nem ebben szocializálódtak. Viszont az is látszik, hogy kötelező. Nem kerülhetjük meg, ha velük szeretnénk foglalkozni. Erre is nagy hangsúly helyeződött a konferencián. Szaniszló Judit író, blogger tartott rendkívül érdekes előadást, melynek egy része beszélgetés volt olyan égetően fontos témák boncolgatásával, mint a pedagógusok szerepe az olvasásfejlesztésben, kortárs szerzők, slam mint irodalom... Juhász Erika biblioterapeutával a generációk közötti kommunikációról beszélgettünk.

Az előadások mellett az aktív jelenlétet is megkövetelte a rendezvény. Csoportmunkában számos olvasásfejlesztő projektet dolgoztunk ki, részt vettünk biblioterápiás foglalkozáson, interaktív nyomozós játékban – mindezt egy színvonalas ellátást biztosító helyszínen, hogy minden megfeleljen ahhoz, hogy lelkesen, hasznos szakmai tapasztalatokkal és lendülettel felvértezve térjünk haza saját könyvtárunkba, hogy a helyi sajtóságokhoz alkalmazkodva feleljünk meg ennek a korántsem egyszerű kihívásnak.

Kovács Adrienn

OLVASÓVÁ NEVELÉS KISGYERMEKKORBAN

Évek óta „jó gyakorlatként” működik a Jánosházi Sándor Könyvtár és Szabadidőközpont, valamint a Bükkábrányi Napsugár Óvoda és Bölcsőde között a nagycsoportos óvodások fokozatos, játékos bevezetése a könyvtár és a könyvek csodálatos világába.

Az óvodapedagógusokkal minden szeptemberben leülünk és átbeszéljük, hogy milyen az adott nagycsoport összetétele, mennyire aktívak a gyerekek, milyen munkafolyamatokba vonhatók be, mennyire nyitottak a foglalkozásokon, milyen kompetenciák fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Ennek függvényében beszélünk meg három alkalmat a könyvtárlátogatáshoz szeptembertől júniusig. A látogatásokat mindig valamilyen ünnepkörhöz, eseményhez, világnaphoz kötjük.

Az első látogatás alkalmával – melyet mindig az Országos Könyvtári Napok keretén belül rendezünk meg – körbesétálnak a könyvtárban a gyerekek, megmutatjuk nekik, mit hol találnak, természetesen a mesekönyvek, a Mesevilág részlegünk a legfontosabb momentum ilyenkor. Itt olvasok nekik a témához kapcsolódó mesét, beszélgetünk róla, kérdéseket tesznek fel, majd a mesében szereplő valamelyik karaktert készí-

tik el a kézműves foglalkozásokon, amit az óvónénik ellátnak a gyerekek jeleivel, és büszkén viszik haza szüleiknek megmutatni a kicsik. Az óvónénik és a dajka nénik is aktívan részt vesznek a foglalkozásokon, és segítik a gyerekek tevékenységét. A gyerekekről és az elkészült munkákról fotót készítünk, melyet a könyvtár honlapján és közösségi oldalán is megosztunk.

A második és harmadik alkalommal már otthonosan mozognak a könyvek között a gyerekek, a mese és a kézműves foglalkozás, egy-egy apró ajándék ekkor sem maradhat el.

Gyerekektől, szülőktől, pedagógusoktól pozitív visszajelzést kapunk ezekről a látogatásokról és nagyon várják a gyerekek a következő alkalmat, amikor jöhetnek ismét a könyvtárba. Elsősztályos korukban sokan már türelmetlenül várják, hogy „hivatalosan” is beiratkozhasanak és kölcsönözhesenek.

Takács Katalin

KÖNYVTÁRAK AZ 50 ÉV FELETTIEK OKTATÁSÁÉRT

A fenti címmel megvalósuló nemzetközi együttműködésben a kassai Bocatius János Könyvtár, az ostravai Morva-sziléziai Tudományos Könyvtár és a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár vesz részt.

Az Erasmus+ Stratégiai Partnerség program keretében indított két éves projekt célja az 50 éven felüliek könyvtári programokkal történő megszólítása, élethosszig tartó tanuláskoruk támogatása. A programban a jó gyakorlatok, tapasztalatok cseréje, a nemzetközi együttműködés megalapozása, a résztvevők képzése és rendezvény-sorozat lebonyolítása valósul meg. A közös szakmai munka az ötnapos mobilitási hetek során zajlik, melyekből minden partner kettőt szervez a két év alatt. A mobilitási találkozók során valamennyi partnerintézmény bemutatja könyvtárát, intézménye történetét, szolgáltatásait, integrált könyvtári rendszerét, tagkönyvtárait, az 50 év felettiek számára meghirdetett eddigi programjait, a célcsoport megszólításának, bevonásának módjait. A résztvevők megismerhetik a szlovák, cseh és magyar idősgügyi nemzeti stratégiát.

A projekt második évében, 2017 őszétől az 50 év felettiek részére többféle klubfoglalkozást hirdetünk meg.

A programok tematikájának összeállítását valamennyi helyszínen kérdőíves igényfelmérés előzi meg. A megvalósult rendezvényekről, jó gyakorlatokról az együttműködő könyvtárak közös honlapon számolnak be.

Az alábbiakban a kassai és az ostravai találkozók elhangzott előadásokból, tapasztalatcseréből szeretnék megosztani néhány érdekes információt, ötletet, jó gyakorlatot.

A kassai Bocatius Könyvtár 1924-ben alakult a Jogi Akadémia Könyvtárának nyilvánossá tételével, jelenleg 9 tagintézménnyel (ebből 7 fiókkönyvtár) működik. A 2013-as év jelentős dátum volt az intézmény életében, mivel Európa Kulturális Fővárosaként Kassa jelentős beruházásokat hajtott végre a könyvtárban. A Központi Kölcson-

zóhoz egy új előcsarnok épült, valamint egy konferenciateremmel is bővült a könyvtár. Kétszáz ezer dokumentumból álló állományát átlagosan évi tízezer beiratkozott olvasó veszi igénybe. A Bocatius Könyvtár mellett öt másik könyvtár is működik Kassán: egyetemi könyvtárak, tudományos könyvtár, gyermekkönyvtár. A kassai könyvtár jövőképe: az információs szolgáltatás mellett kibővült oktatási tevékenység megvalósítása és a nem formális oktatás támogatása IKT-fejlesztésekkel.

A Clavius és Carmen integrált könyvtári rendszer, valamint a munkatársak saját fejlesztésű alkalmazásai segítségével több hasznos gyakorlatot is bevezettek. Ezek a szolgáltatások népszerűsítését, az információk megosztását, az interak-

Találkozó Miskolcon

tivitást erősítik: tájékoztató e-mail küldése a heti újdonságokról, személyre szóló meghívók továbbítása a rendezvényekről e-mailben és SMS-ben. Ez utóbbi az olvasók által kölcsönzött dokumentumok téma szerinti megosztásán alapul és olyan rendezvényekre hívja fel a könyvtárhasználók figyelmét, amelyek iránt az adott olvasó a kölcsönzési adatok szerint érdeklődhet. A használók az online katalógusban véleményezhetik az egyes műveket, valamint javaslatot tehetnek a beszerzésre is. Az idősebb olvasók által nagyon hasznosnak ítélt megoldás, hogy rendszerüzenetet kapnak, ha már előzőleg kölcsönzték az adott dokumentumot. Az olvasók 91%-a mobiltelefon-elérhetőséget is megad a beiratkozáskor, így a már említett SMS-küldéssel szinte minden könyvtárhasználó elérhető.

A könyvtárban bibliobox is működik, amibe naponta átlagosan 30 könyvet hoznak vissza. Az értékes irodalom (Nobel-díjasok és egyéb irodalmi díjasok) köteteit megkülönböztető jel-

Egy kassai lakótelepi fiókkönyvtárban

zéssel látják el. A helyi kollégák szerint ezáltal növekedett a színvonalas művek kölcsönzési aránya.

Az ostravai Morva-sziléziai Tudományos Könyvtár elődje 1951-ben alakult, 2001-től önkormányzati fenntartású, megyei könyvtári hatókörű tudományos és közkönyvtár funkciót is ellátó intézményként működik. Szabadpolcos állománya nincs, az 1 millió példány könyvraktárakból kérhető. A regisztrált olvasók száma 8500 fő, ami a lakosság számához (290 ezer fő) képest alacsonynak mondható. Az arány javítása érdekében a könyvtár tudományos profilja mellett a közkönyvtári feladatok minél színvonalasabb ellátását tűzte ki célul.

Az állomány nagyobb része szakirodalom, ezért próbálnak javítani az arányon, és folyamatosan növelik a szépirodalmi művek beszerzését, illetve a rendezvények szervezésében is előreléptek.

A fogyatékkal élők könyvtárhasználatát kiemelten kezelik, részükre több szolgáltatást is bevezettek. A látássérültek nemcsak hangoskönyveket és Braille-írástól készült könyveket kölcsönözhetnek, hanem speciális térképeket, oktatási eszközöket, társasjátékokat, sőt, fehér botot is. A látássérült alkotók részére rendszeresen szerveznek kiállításokat. A hallássérültek számára indukciós hurok, jelbeszéd DVD-k, csíkos bot kölcsönzése (piros-fehér csíkkal jelzik a halláskárosodást) érhető el. A könyvtári szolgáltatásokat jelbeszéddel is ismertetik a honlapon. A fogyatékkal élőknek ingyenes beiratkozást biztosítanak, amely orvosi igazoláshoz kötött.

Sikeres ötletnek bizonyult, hogy a könyvtár részére felajánlott, de állományba nem vett könyveket az állomásokon elhelyezett polcokra rakják ki. Ezeket bárki ingyen elviheti és olvashatja utazásai során, visszajuttatnia nem szükséges.

A könyvtár több mint 90féle társasjáték helyben használatát és kölcsönzését vezette be, ami ugyancsak nagyon népszerűnek bizonyult.

Michálkoveci fiókkönyvtárunk az alábbi tevékenységeket végzi, szolgáltatásokat biztosítja az 50 év feletti könyvtárhasználók számára:

Bemutató Ostravában

akadálymentes épület, könyvek házhoz szállítása, nagyító (szemüveg) használatának lehetősége, számítógépes tanfolyamok (1-2 órától a többnaposig), önkéntesség (az idősebb olvasók önkéntes munkája, illetve önkéntes olvasók segítik az idősebb könyvtárhasználókat), klubfoglalkozások. A könyvtár széles körű együttműködést valósít meg az idősök ellátásával foglalkozó szervezetekkel.

Varga Gábor

AZ ÁRVAY TEÖREÖK SÁNDOR EVANGÉLIKUS KÖNYVTÁR – MISKOLC ELSŐ KÖZKÖNYVTÁRA

Az Árvay Teöreök Sándor nevet viselő evangélikus közkönyvtár 1878. április 28-án nyílt meg. Hosszú, viszontagságos történetében jelentős esemény volt 2014–2015-ben a könyvtár teljes anyagának digitális katalogizálása.

Báró Radvánszky Ferenc közbenjárásának köszönhetően, a türelmi rendeletet követően, 1783-ban létrejött Miskolcon az Evangélikus Egyházközség és ebben az évben elkezdődött az elemi iskolai oktatás. 1797 októberének utolsó vasárnapján felszentelték a templomot, melynek 100 éves évfordulójára a Nőegylet megrendelte Székely Bertalan festőművésztől az oltárképet, mely a kereszt felé tartó Jézust ábrázolja a Gecsemáné kertben.

A parókia épületében működő könyvtár anyaga három jelentős gyűjteményből tevődött össze. Az evangélikus egyház iskolájának, gimnáziumának használatára Ambrózy János felügyelő és fia, Ambrózy Sándor orvos adományozott könyveket 1817-ben.

Ezek 1846-ban a templomtorony kötélteréből nyíló helyiségbe, majd 1878-ban a parókia gyülekezeti tanácstermébe kerültek. A gimnázium könyvtárából 2835 mű 3514 kötetben került át. Wallaszky Pál lelkész (1742–1824) teológiai gyűjteményét hagyta a gyülekezet könyvtá-

rára. Wallaszky gyűjteményében XVI–XVII. századi teológiai művek egyaránt megtalálhatóak. Többek között Melancthon Fülöp: Loci Communes, mely az első evangélikus teológia megfogalmazása.

Árvay Teöreök Sándor Vilma nevű lánya édesapja több ezer kötetes gyűjteményét adományozta a gyülekezetnek, annak díszes könyvszekrényeivel együtt. Ez 2208 művet, 3141 kötetet jelentett. Ő volt az, aki a könyvtár megnyitóján kézjeggyel elsőként látta el a látogatók díszkönyvét. A gyülekezet erre az alkalomra rendelte meg Árvay Teöreök Sándor port-

róját Barabás Miklós festőművésztől. Ez a festmény szépen illeszkedik a díszes bútorzatba. Jóny Tivadar nagybirtokos 1889-ben több ezer kötetet gyarapította a könyvtárat. Ez konkrétan 2067 művet és 3001 kötetet jelentett. A gyülekezet 931 kötetet járult hozzá a könyvtár állományának gyarapodásához.

A könyvtár így lett Miskolc első nyilvános közkönyvtára, mely szerdán és szombaton fogadta a látogatókat és 1902-ben elérte a 673 fős látogatói számot. A Gebe Endre által 1901-ben összeállított könyvtári jegyzék szerint 7542 műből és 10 587 kötetből állt ekkor az állomány. Az első világháború a könyvtár bezárásához vezetett, a második világháború alatt katonai kórházat, ispotályt alakítottak ki benne, sok köny-

vet és az egyik szekrényt is tűzre vetették. A könyvtár iránt felelősséget és szeretetet tanúsító, áldozatkész híveknek köszönhető, hogy több értékes könyv megmenekült a lángoktól. Várhegyi Miklós-nak és segítőinek köszönhető, hogy az 1970-80-as években újra elkészítették a gyülekezet könyváll-

mányának papír alapú katalógusát.

Jelentős megújulást hozott a digitalizálás 2014–2015-ben, az Országos Digitalizálási Mintaprogramnak köszönhetően. Megtörtént a könyvtár katalógusának digitalizált elkészítése a metaadatbázissal és több mű digitális feldolgozása. A könyvtár előzetes bejelentkezés után ma is látogatható Miskolcon, a Hunyadi u. 8. alatti (Luther-udvar) parókia épületében. A könyvtár helyisége emellett ma is több gyülekezeti és városi rendezvénynek ad otthont.

Sándor Frigyes

GRÚZ ATILLA, A MAGYAR KULTÚRA LOVAGJA

Grúz Atilla Kisgyőr alpolgármestere, a színháztermet, klubhelyiséget, a községi és az iskolai könyvtárat, valamint egy tornatermet és még 30 szálláshelyet is magába foglaló Kisgyőri Faluház vezetője, a Kisgyőrért Egyesület elnöke, továbbá népzeneész, néptáncos, a helyi Motolla néptáncscsoport, a népdalkör, a Tarsoly együttes, a Kőköröcsin táncegyüttes alapítója és vezetője, a huszártáncosok „zászlósa” az idén, a magyar kultúra napján – mint kultúraszervező – megkapta a Falvak Kultúrájáért Alapítvány által 1998-ban alapított Magyar Kultúra Lovagja címet. A kitüntetett kolléga számtalan tevékenységének felsorolásából kimaradt még néhány, így például az is, hogy könyvtáros.

– *Mi szerepel Grúz Atilla névjegykártyáján?*

– Semmi. Nincs névjegykártyám, de ha lenne, akkor is csak a nevet írnám rá. Lényegében ugyanazt csinálom, amikor táncot tanítok a gyerekeknek vagy a népdalkörrel énekelek, esetleg rendezvényt szervezek, könyvet rendelek – igyekszem a közösséget szolgálni és hozzájárulni a magyar kultúra értékeinek megismertetéséhez, továbbéléséhez.

– *Pedig jó lett volna tisztázni, ennyi tevékenység között hol kap helyet a könyvtárosság?!*

– Nincs ilyen rangsor! Ugyanannak a nagy egésznek fontos része a könyv, a könyvtárosság.

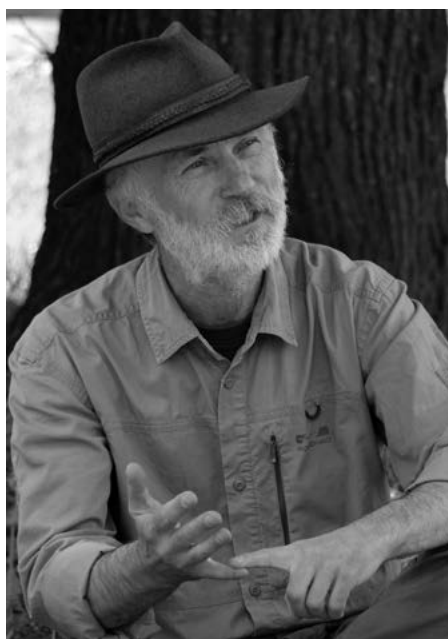
– *A népdalkör, a néptáncgyüttesek szervezésének magyarozatánál nyilván ott van a helyi, a kisgyőri hagyomány, és a személyes érdeklődés, a néptáncos múlt, az Avas táncgyüttes is. De honnan eredeztethető a könyvtárosság?*

– Olvasni mindig szerettem, de a könyvtárosságra soha sem gondoltam. A sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskolán a tanító alapszak mellett népművelői szakkollégiumot végeztem, így kerültem függetlenített szakemberként 1984-ben Kisgyőrbe, és a művelődési ház vezetésével együtt megkaptam a könyvtárat is.

– *Nem volt riasztó a katalógizálás, az adminisztráció egyhangúsága?*

– Először azt hittem, képes leszek áttekinteni az állományt, nem lehet gond a katalógussal vagy a kölcsönzések nyilvántartásával sem. Szerencsére komoly szakmai támogatást kaptam a kollégáktól, a miskolci váro-

si könyvtártól. Akkor a Miskolci járáshoz tartoztunk, és Kéthely Anna volt az, akinek a legtöbb segítséget köszönhetem. Ő volt az, aki rászorított a pontosságra, a rend folyamatos megtartására. Azt hiszem – a szakmai ala-

pokon túl – ez a következetesség jött nekem, fegyelmezettebb lettem. De a legtöbbet talán az olvasótáborokban tanultam.

– *Mint táborozó vagy táborvezető?*

– Rendszeresek voltak itt, Kisgyőrben a miskolci városi könyvtár által szervezett olvasótáborok. Kéthely Anna táborvezető elsősorban hátrányos helyzetben lévő gyermekek számára szervezte ezeket. Mellette olyan kiváló szakembereket ismerhettem meg, mint Hegyi Füstös László képzőművész, Szabados Tamás operatőr, filmrendező, Csabai Józsefné ónodi pedagógus, Laki-Lukács László edelényi helytörténeti kutató, könyvtáros. Többször eljött hozzánk Kamarás István is, aki az ol-

vasótábori mozgalom egyik jelentős személyisége volt. Megtisztelő volt, amikor engem is felkértek kiscsoportvezetőnek. A táborozó gyerekek mellett természetesen én is tanultam, hiszen olyan programok voltak, amelyek az ismeretbővítés mellett elsősorban egészséges értékrendre, világképre, önismeretre, önálló gondolkodásra neveltek, azt szolgálták, hogy jobb, teljesebb emberré váljunk. A könyv a tábori „belépő” mellett akkor kapott szerepet, ha felvetődött egy-egy vitatott kérdés, megnéztük, mit írnak azzal kapcsolatban íróink, költőink. Természetesen nagyon fontos feladat az olvasóvá nevelés, hiszen végső soron a jó könyvnek is azt kell szolgálnia, hogy emberségünkben gyarapodjunk.

– *Az elmúlt több mint három évtizedes kisgyőri könyvtártörténetnek mi a legnagyobb sikere?*

– Az évek során több átalakulás történt. Kezdetben például külön működött az iskolai könyvtár, most már hozzánk tartozik. De a mi könyvtárunk sokrétű szolgáltatásával már akkor integrált közösségi szintér volt, amikor még hivatalosan nem használták ezt a fogalmat. Emlékszem, amikor megérkeztem ide, az első dolgom az volt a könyvtárban, hogy leakasztottam a szögről a „Csendet kérünk!” táblát. A legnagyobb könyvtári siker, hogy bejönnek ide az emberek – a legkülönbözőbb kérésekkel és kérdésekkel vagy csak egy kicsit beszélgetni –, és ha már itt vannak, nem mennek el könyv nélkül. Hálás vagyok a Jóistennek, hogy 33 éve szolgálhatom az itt élőket!

(fg)

ÖRKÉNY ISTVÁN ÉS A MI KIS ABSZURDJAINK

Kegyetlenül reális tény, hogy a magyar abszurd irodalom legjelentősebb képviselője, Örkény István, amikor először írt Borsod-Abaúj-Zemplén megyéről: hadifogoly volt. Bár elég abszurd, ha úgy fogalmazunk: a Szovjetunióban kellett raboskodnia ahhoz, hogy írjon a bánrévei Serényi-birtokról, a putnoki diákvonatról, a gyermekkor szabadságáról. Az pedig már az általa teremtett műfaj, az egyperces novella sajátos látásmódjának köszönhető, hogy a balatoni Vallomás szavai a miskolci strandot idézik.

Örkény István *Lágerek népe* című hadifogoly-szociográfiájához tartozik az egykori hadifoglyok vallomásaiból összeállított visszaemlékezés-gyűjtemény. Az egyik emlékező, Schantl Béla marista szerzetes édesapja a putnoki gróf Serényi Béla bánrévei birtokán volt uradalmi gépész. A gyermekéveire visszatekintő szerzetes így mesél fogolytársának, Örkény Istvánnak:

„Nálunk nem volt iskola. Bánréve Ózd és Putnok közt fekszik, a testvéreim mind Putnokra jártak iskolába, később aztán én is. Ózdról fél hétkor indult a 'diákvonat' a húsz kilométerre fekvő Putnokra. Kilenc évig jártam ezzel a vidám, nyüzsgő, zajos vonattal; öt elemít és négy polgárit végeztem ott...”

Érdeemes elolvasni a művet.

Örkény a háború – és az egyetemi évek – előtt a budapesti Piarista Gimnáziumban tanult. Ott tanított Sík Sándor, és ott volt az ő iskolatársa az a Szabó Zoltán, aki megírta a *Tardi helyzet* című szociográfiát. Ennek a személyes kapcsolatnak is köszönhető, hogy amikor Örkény István ezen a vidéken járt, felkereste a dél-borsodi települést. „...Mezőkövesd felől jövet, az aszályos, forró napsütésben leereszkedtem a tardi patak völgyébe s a völgy ölén a gesztenyefák árnyékába húzódom, eltikkadt faluba. Tard a neve a falunak. Nem jártam itt sosem, mégis megismerem. Sokan ismerik. Jó tíz évvel ezelőtt egy könyv tette híressé, Szabó Zoltán könyve, a *Tardi helyzet*” – kezdte a *Szabad Nép* 1947. május 25-i számában megjelent, *A tardi helyzet 1947-ben* című írását Örkény. Sok minden megváltozott a faluban, javult a „helyzet”, de mint írta, ez még nem a Kánaán. A riport megtalálható az *Arcképek, karképek* (Magvető, 1973) és *A mesterség titkaiból* (Palatinus Könyvek Kiadói Kft., 2003) című kötetben is.

A társadalmi tényképeket bemutató, szociográfiai igénygel írt könyvek, tanulmányok után a szerző szépirodalmi műveiben, a valóságtól elrugaszkodó, vagy a tényeket szokatlan nézőpontból bemutató abszurdjaiban is rábukkanhatunk valóságos vagy fiktív borsodi helyszínekre.

A *Macskajáték* című kisregényében szerepel a „borsodi Nagybábony”. „Hol az a Nagybábony? Hogy lehet odajutni? – teszi fel a kérdést Gizának írt levelében Orbánné. – Izzalmamban olyan légszomj fogott el, hogy egy Nitromint nem is volt elég. Az adjunktusék fiókjában találtam egy autóbusz-menetrendet. Nagybábony Borsod megyében van. Még elértem a buszt, melyről este nyolckor épp a nagybábonyi művelődési ház előtt szálltam le. A pénztárhoz mentem. Itt azonban kiderült, hogy mozielőadás lesz. Fővárosi művészek vendégszerepléséről senki se tudott. Lehetséges, mondták, hogy nem Nagybábony, hanem Nagybábony-Cukorgyár a fellépés színhelye. Ott is van kultúrház, ott is van megállója a busznak...”

A kisregény hitelességéhez kétség nem fér, még akkor sem, ha a borsodi buszmenetrendekben vagy térképeken hiába keresnénk Nagybábonyt. Nem létezik. Ugyanilyen fiktív földrajzi név a *Tóték* című kisregényben Mátraszentanna – ráadásul kilátással Bábonyra és a bartalaposi völgyre.

A *Vallomás* című Örkény-egypercesben ugyan nincs településnév, viszont aki egy kicsit is ismeri Miskolcot, tudja, hogy az itteni strand elnevezéseiből születik meg a szerelmi vallomás a balatoni stégen. Az író „csak” rögzíti a párbeszédet, amikor a fiú megkérdezi a lánytól: „Egyszóval, hol sült le így?” De a lány nem akar válaszolni. Nem könnyen adja meg magát. A fiú is óvatos, mozdulatai tétovák. A lány tartózkodó. A beszélgetés nehezen indul. A kimondott szavaknak közül sincs a jelentésükhöz. Végül így zárul az egyperces novella:

„– Villanytelepi? – kérdezi a fiú rekedten.

– Villanytelepi – mondja rekedten a lány.

– És Augustus Huszadika – mondja rekedten a fiú.

– Augustus Huszadika – mondja rekedten a lány.”

Hogy miről szól a történet? Ez maga a csoda! Szánjon rá legalább fél percet!

Filip Gabriella

KÖNYVHÉT: SOK ÍRÓVENDÉG, TEMATIKUS NAPOK

Hagyomány és újdonság. E kettősség jellemezte a 88. Ünnepi Könyvhétet és a 16. Gyermekkönyvnapokat Miskolcon.

Ebben az évben közös miskolci és megyei megnyitó volt a megyeszékhely Könyvterén június 7-én, szerdán délután. A programsorozatot a hagyomány jegyében neves íróvendég, Serfőző Simon Kossuth- és József Attila-díjas költő, író nyitotta meg, aki az újdonságnak számító Irodalmi teraszon is találkozott olvasóival. A tér egy sarkában berendezett Irodalmi terasz író-költő vendégei kötetlenül, kényelmesen, egy-egy pohár frissítő limonádé mellett beszélgethettek az érdeklődőkkel, rajongókkal és természetese-

sen egymással is.

Az idei könyvhét újdonsága volt, hogy minden egyes nap egy-egy tematika köré szerveződött. Szerdán a helyi művészeké volt a főszerep. Vendégeink között köszönthettük többek között Csorba Piroskát, Vitkolczi Ildikót, Zemlényi Attilát, Fecske Csabát és Vass Tibort. Könyvkereskedő partnereink is sok vendéggel örvendeztették meg a tér közönségét (könyvheti rendezvényeinken összesen több mint húsz szerzővel találkozhatott a közönség!). Köztük volt szerdán Bernáth József séf is, aki viszont már a másnapra hangolt minket, hiszen a csütörtök a gasztronómia jegyében telt a Terülj-terülj asztalkám című bábelőadástól Szarka Gyula és barátai Bor és a lányka című koncertjéig.

A harmadik nap a történelem köré szerveződött – a színpadon például a selmeci diákhagyományokat őrző Cantusok Köre vagy a Diósgyőri Aranyarkantyús Lovagrend produkciója révén, az Irodalmi teraszon pedig Fábrián Janka és a Történelmiregény-írók Társaságának tagjai voltak a vendégeink. A napot a Bartók Plusz Operafesztivál támogatásával az Apnoé Zenekar koncertje zárta – akiknek zenéje szintén maga a hagyomány és megújulás.

A könyvhét utolsó napján délelőtt – hagyományo-

san – a gyermekeket vártuk színpadi és kiegészítő programokkal. Így például volt állatsimogató, érzékenyítő játékok segítségével ismerhették meg a gyengénlátók világát. Délután a könyvgyűjtők vették át a teret: kerekasztal-beszélgetésük után kezdődött a szintén hagyományos könyvárverés.

Nemcsak szombaton, egész héten számos, az olva-

sáshoz, a könyvekhez kapcsolódó élményelem várta a látogatókat, hogy minél nagyobb kedvük legyen kezükbe fogni a könyveket. Könyvtárainkban pedig több mint egy héten át rendeztünk ünnepi könyvbe-mutatókat, ezzel is erősítve nemcsak kapcsolatrend-szerünket, de azt a gondolatot is olvasóinkban, hogy az új könyveket is érdemes a könyvtárban keresni.

KÖNYVHETI TALÁLKOZÁSOK

A 88. Ünnepi Könyvhét és a 16. Gyermekkönyvnapok ideje alatt változatos irodalmi, történelmi, zenei programokkal várták az olvasókat Borsod-Abaúj-Zemplén megye kisebb és nagyobb településein egyaránt.

Ózdon számos író-olvasó találkozón ismerkedhettek meg az olvasók a szerzőkkel és a könyvek kulisszatitkaival. Június 2-án Harsányiné Kecskés Nikoletta mutatta be új kötetét. A Greta May művésznév mögött rejtőző fiatal ózdi alkotó izgalmas, fordulatokkal teli krimiregényt írt Egy gyilkos naplója címmel. A szerző saját életéről, korábbi köteteiről és az írás folyamatáról is mesélt hallgatóságának.

Dr. Molnár Tamás alezredes, az Ózdi Rendőrkapitányság Hivatalvezetője 2017-ben Nimród irodalmi díjas lett. Parázsló alkonyat című novelláskötetét június 4-én mutatták be a városi könyvtárban. A kötet előszavát Bodrogi Gyula színművész írta: „... Ha ezt a könyvet olvasod, olyan vadászember lesz az ismerősöd, aki él-hal a vadászatért, az erdőért, a fehér, fagyos télért, a csodaszínes őszért és mindenért, amit a természetéről mívesen le lehet írni. Izgalmas, pontos, szép.” Meglepetésként a szerző gyermekei – Boglárka és Máté – olvastak fel egy-egy részletet a műből.

Június 9-én az Árpád Vezér Úti Fiókkönyvtárban az ózdi születésű író, Kálnay Adél találkozott a gyere-

kekkel. Mesélt nekik az eddig megjelent könyveiről, és arról, hogyan születtek meg ezek a történetek. Bemutatta az Embermesék, tündérmesék címet viselő legutóbbi meseregényét is, ami egyszerre szól a szülőkhöz, illetve a gyerekekhez.

A Petőfi téri részleg vendége Maros Edit, a Hűvösvölgyi sulis című, kamaszoknak szóló könyvsorozat szerzője volt. Műveiben a tinik nyelvén, az őket érintő témákat dolgozza fel. Írásainak sikerét bizonyítja, hogy a sorozatnak hét kötete jelent meg. Maros Edit sok információt osztott meg hallgatóságával történeteinek háttéréről, azok főszereplőiről, és felelevenítette saját kamaszkori élményeit is.

A terjedelmi korlátok miatt itt nem tudunk szólni – többek között – Bodrogolaszi, Tolcsva, Edelény, Felsőzsolca, Kazincbarcika, Berente, Harsány, Sajószöged, Sárospatak, Vadna, Zubogy és más települések érdekes programjáról. A teljes cikk a www.bazkonyvtar.hu megyei könyvtári portálon olvasható!

Szabóné Lenkefi Ildikó

KÖNYV(TÁRSAS) FESZTIVÁL

A III. Könyvtári Majális alcíme szerint Szabadtéri könyv(társas) fesztivál. Szabadtéri, mert végre itt a majálisok ideje. Könyv(társas), mert olvasni ugyan egyedül szoktunk, de az élményeinket megosztjuk egymással. És fesztivál, hiszen igazi családi programmal, szórakoztató, irodalmi kötődésű játékokkal vártuk az érdeklődőket.

A Könyvtári Majális programjait a könyvekre építettük, méghozzá úgy, hogy kellemes időtöltést kínáljon minden korosztálynak, amiből kikerülnek a könyvtár olvasói: tehát 0-tól 99 éves korig. Azt is olvasmányélményeink alapján lehetett leghamarabb kitalálni, mit keresett a téren egy nagy, gombóchasú madár, akinek mindegy, hogy kerek, szögletes, hosszú vagy rövid a... mi is? Aki olvasott róla, annak ez nem titok, így az könnyen végighaladt az irodalmi akadályversenyen is, ahol a jó válaszokkal, megoldásokkal természetesen el lehetett nyerni egy-egy falatot abból a kerek vagy szögletes, de mindenképp finom valamiből.

Volt zene és próza is a színpadon, méghozzá mindenből minőségi. A folyamatos kavalkád fontos eseménye lett a már hagyományosnak tekinthető Kolompos-koncert, hiszen a népzene épülő nyitómulatságot kicsik és nagyok is nagyon szeretik. Két programon írókkal találkozhatott a közönség: délelőtt Bosnyák Viktória és Finy Petra gyermekíró „elkészítő úszósulit” mutatott be, délután pedig Grecsó Krisztián József Attila-díjas költő, író Megyek utánad című irodalmi délutánján vehettek részt a felnőttek.

A KÖLTÉSZET HATALMÁRÓL

Az idei miskolci költészet napi rendezvény A költészet hatalma címet kapta. Ugyanis hagyományos, lillafüredi ünnepségünk keretében adtuk át a közönségnek a VersVonalat – azt a telefonfülkét, aminek kagylója, ha fel-emeljük, nem vonalat ad, hanem vers szólal meg benne. A VersVonal ötletét Örkény István: A költészet hatalmáról című egyperces adta. (Érdeemes elolvasni, költői és egyben drámai hatású próza, ha szabad ilyet írni...)

A harminc versidézet vagy rövid vers a könyvtáros kollégák és az előadóművészek javaslata alapján állt össze, nem volt egyszerű József Attilától, Adytól, Pilinszkytól, Radnótitól csak egyet-egyet választani. Az idézet lehet jó ismerősünk vagy új élmény, napi üzenet vagy játék, hogy

felismerjük-e... Hiszen, bár a versek mindig adott sorrendben követik egymást, aki felemeli a kagylót, nem tudhatja, hol kapcsolódik be a folyamba. A készülék mellett azért ott található a címlista, ez segítséget ad a bizonytalankodóknak.

Könnyen megfejtethető, mi volt a célunk: a verseket élményszerűen, továbbolvasásra serkentő módon eljuttatni a közönséghez. Az ötlet megvalósításához nagyon sok segítséget kaptunk – és úgy tűnik, elérte célját: minden korosztály szívesen kipróbálja, milyen is a régi telefon, és az, amikor költők szólnak hozzánk. A VersVonal most már a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár központi épülete előtt áll, és nem csökken népszerűsége. A

Mindeközben olyan programokba kapcsolódhattak be az érdeklődők, amelyek a minőségi időtöltést, a könyvtár társadalmi felelősségvállalását egyaránt példázták. Így a bőrművességgel és a fazekassággal ismerkedhettek az érdeklődők a Fügedi Márta Népművészeti Egyesület tagjainak jóvoltából – de akár saját könyvet is készíthettek. Egész nap játszhattak a Borka játszóparkban vagy az óriás betűkockákkal. Volt bábszínház, Irodalmi ki mit tud?, a megújuló energiákról szóló, valamint természeti ismereteiket is gazdagíthatták Berényi László egyetemi docens, illetve a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársainak jóvoltából. Mindehhez természetesen könyvet is tudtunk ajánlani...

(csm)

következő feladat az lesz, hogy a tartalmát és a technikát is megújítsuk, és megtartsuk az érdeklődést – a költészet iránt.

Csörrök Mariann

BRONZBA ÖNTÖTT IRODALOM

Szabadtéri könyvtár ez – bronzból készült minden kiadvány, az emléktáblává nemesedő kötetborítók általában megjelenik a szerző portréja is, a könyvek elhelyezése nem igazodik sem a betűrendhez, sem a szakrendhez, de még az időrendhez sem.

Pontosabban: egy-egy nevezetes évforduló alkalmából készülnek a Tokaji Íróttábor augusztusi tanácskozásainak otthont adó Tokaji Ferenc Gimnázium mellett kialakított Millenniumi Irodalmi Emlékparkban található műalkotások. De vannak itt olyan emléktáblák is, amelyekeken nincs könyv, hanem „csak” a szerző arcmása látszik, mert életében nem jelent meg önálló kötete vagy nehéz lenne eldönteni, melyik volt az ő jelentősebb alkotása.

A millenniumi ünnepek keretében kezdődött meg Tokajban a helyi önkormányzat támogatásával a gimnázium mellett a Millenniumi Irodalmi Emlékpark kialakítása. Először 2001-ben, a 29. Tokaji Íróttábor keretében avatták itt fel Németh László emléktábláját, melyet az Európa Diákkönyvtár sorozatban megjelent *Iszony* című regény borítója nyomán készített Veres Gyula Alpár helyben élő szobrászművész. Abban az évben emlékeztünk az író születésének 100. évfordu-

lójára, ezért lett az akkori íróttábori tanácskozás címe is „Magyarság és Európa” – Németh László irodalmi vitái.

A 2016-os, 44. Tokaji Íróttábor tanácskozásának témája az 1956-os forradalom és szabadságharc irodalma volt, és a 60. évforduló adta az apropót az emlékpark újabb domborművéhez. Gérecz Attila portréját Rácz Edit szobrászművész formázta meg. Könyv nem került erre az emléktáblára: a költő nem élte meg első kötetének megjelenését: 1956. november 4-én egy T-34-es gépfegyversorozatából halálos lövés érte a 26 éves fiatalembert, november 7-én elhunyt...

F. G.

BÚCSÚ PÓCSI GUSZTÁVTÓL

Pócsi Gusztáv egykori munkatársunk 2017 júniusában, 92 éves korában távozott az élők sorából.

Általános iskolai tanári oklevelet és könyvtárosi diplomát szerzett 1971-ben. A megyei könyvtárban 1962. augusztus 16-án kezdett dolgozni, előbb az olvasószolgálatban, később a módszertani osztályon, majd osztályvezetőként szervezte és irányította a hálózati, módszertani osztály munkáját, amely az egész megyére kihatott.

Munkaköréből adódóan évtizedekig járta a megyét, felkereste a települési könyvtárakat, s szakmai tanácsaival segítette a felmerülő problémák megoldását és az ott dolgozó kollégák munkáját. Megyeszerte könyvbemutatók, előadóestek, író-olvasó találkozók megszervezése fűződik a nevéhez. Alapfokú könyvtárosi szakmai képzéseket szervezett a megyei könyvtárban, de előfordult, hogy vidéki helyszíneken is. Közben rövid ideig elcsábult az olvasáskutatás területére, amit szakmai kihívásként élt meg, s e tevékenységet úttörőként végezte a megyei könyvtárban.

1973–1975 között tagja volt a Borsodi Könyvtáros című szakmai folyóirat szerkesztőségének, később

felelős szerkesztője lett a Borsodi Könyvtári Híradónak. Mindkét szakmai fórumon maga is foglalkozott könyvtártörténettel és a közművelődési könyvtárak szakmai tevékenységével. Elhivatottan, mindenre kiterjedő figyelemmel, fáradhatatlanul tette a dolgát 1986. január 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig. Azt követően is gyakran belátogatott korábbi munkahelyére és figyelemmel kísérte az ott folyó szakmai munkát.

Tiszalúcról származott, évtizedekig ott is élt családjával együtt. Megyeszerte emlékeznek még ma is segítő munkájára – és tovább őrizzük őt emlékeztünkben.

Székelyné Forintos Judit

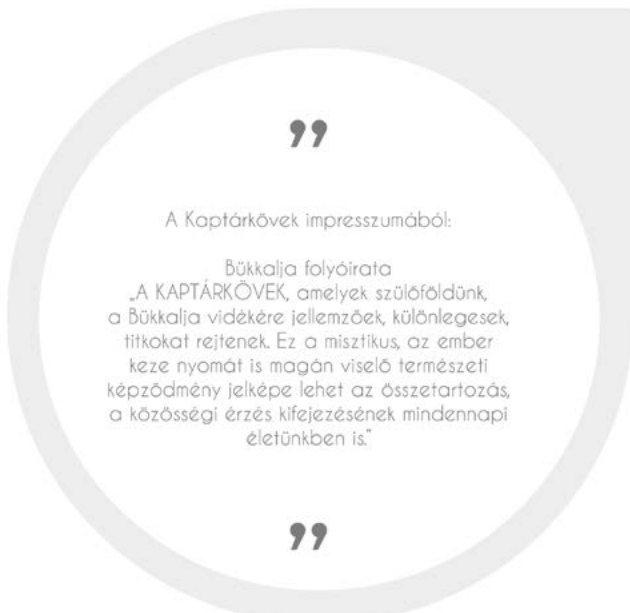
KAPTÁRKÖVEK A KÖVESDI KÖNYVTÁRBAN

A Kaptárkövek, a hetedik éve megjelenő bükkaljai folyóirat idei első száma mellé egy különszám is készült, abból az alkalomból, hogy Hajdu Imrét, a lap főszerkesztőjét január 22-én, a magyar kultúra napján a Magyar Kultúra Lovagjává avatták, és március 12-én töltötte be 70. életévét.

A magát csak írogató embernek nevező Hajdu Imrét a lapbemutató keretében a mezőkövesdi Városi Könyvtárban köszöntötték szerzőtársai, barátai, tisztelői és a könyvtárosok.

környékén élő vagy valamiképpen ide kötődő írók, költők, helyismereti kutatók, könyvtárosok, összességében „írogató”, „rajzolgató” emberek – nem tiszteletdíjért alkotnak, hanem „csak” az itteni értékek megőrzéséért, felmutatásáért.

A Kaptárkövek idei első lapszáma mellé a Hajdu Imrét köszöntő különszám dr. Pázmándy László felelős kiadó kezdeményezésének köszönhetően készült el. Kért írásokat az ünnepelt tisztelőitől, barátaitól, egykori kollégáitól, olyanoktól, akik mint újságíró, helytörténeti kutatót, mint kultúraszervezőt, a

A Kaptárkövek kiadója ugyan a mezőkövesdi Civil Szövetség Egyesület, de a lapszámbejelentőket hagyományosan a könyvtárban tartják. Hajdu Imre úgy fogalmazott: a kövesdi könyvtárosoknak köszönhetően itt lelt igazán otthonra a kiadvány, itt van a Kaptárkövek íróinak és olvasóinak a találkozóhelye.

Mivel kereskedelmi forgalomba nem kerül ez a lap, a bemutatók alkalmával lehet megkötni, megújítani az előfizetéseket. Természetesen a könyvtárban megtalálhatók a nyomtatott Kaptárkövek és a könyvtár honlapjáról (www.matyovk.hu) elérhetőek a digitalizált lapszámok is. A szerzők – többségében Mezőkövesden és

bogácsi „színészliget” kezdeményezőjét, a Csáter apó pincéjének gazdáját, a Szent Márton Borlo-

vagrend tagját, mint Dél-Borsod krónikását ismerték meg Hajdu Imrét. A személyes emlékek, az író-olvasó találkozók, a könyvbemutatók felidézésén túl Csirmazné Cserenyák Ilona nyugalmazott könyvtárigazgató, helytörténész pedig mint író és olvasót is köszöntötte Hajdu Imrét.

Filip Gabriella

SZOBOSZLAY GYÖRGY HADIFOGOLYNAPLÓJA

„Szkoro damoj! – Gyorsan haza! Ez volt a hadifoglyok leghőbb kívánsága, ahogy ez Szoboszlay György (1909–1992) felsőnyárádi kántortanító és főhadnagy Szovjetunióban írt hadifogolynaplójában is szerepel. Ő a 'szerencsések' közé tartozik, mert 'csupán' 27 hónapot töltött fogságban. Ennek az időnek az utolsó több mint másfél évében írta naplóját” – olvashatjuk a fogságból hazakerült és megőrzött, nyolc füzetből álló naplót bemutató kötet bevezetőjében, melyet a két szerkesztő, Kornyané Szoboszlay Ágnes, Szoboszlay György lánya és Kornya István, Szoboszlay Ágnes fia, Szoboszlay György unokája írt.

Az egykori hadifoglyok közül nagyon sokan papírra vetették visszaemlékezéseiket, de csak utólag, a szabadság, a hazatérés után, ez a helyszínen, a szovjet hadifogságban írt, különböző helyeken rejtegetett napló – a nyolc megmaradt füzet – a téma kutatói számára is különleges értéket képvisel. A családi kincset azért tették közkinccsé a szerkesztők, mert úgy gondolják, a téma kutatóin kívül azok számára is érdekes olvasmány lehet, akiknek a szülei, nagyszülei a II. világháború után szintén szovjet hadifogságba kerültek.

Szoboszlay György naplója a hadifogság eseményeinek pontos, hiteles rögzítésén túl is érdekes olvasmány. Beszámol például arról, milyen témákkal foglalkoztak a maguk szervezett „szabad egyetemen”. Ezek a „rendezvények” is elsősorban azt szolgálták, hogy lelkiileg ne rop-

panjanak össze. De a „józan gondolkodás” megőrzését szolgálta a naplóírás is. Mint ha saját magának is feladatot adott volna azzal, hogy – jó humorral – leírta azokat az ételrecepteket, melyeket fogolytársaitól hallott, mert az állandóan éhes emberek gyakran beszéltek csillapíthatatlan és pusztító éhségükről. Ír a foglyok álmairól és beszámol a hadifogolyszínházról is.

A kötet illusztrációi között, a naplóbejegyzések mellett megtaláljuk például Csáky László színművésznek készített dohányos „dózni” tervét, a saját készítésű és díszítésű csajka, valamint a töltényhüvelyből készült véső fotóját, a megőrzött levelek másolatát. A kötet végén névjegyzék található (Szoboszlay György több névsort is összeállított – emlékeztetőül, rendszerező kedvvel – a vele együtt raboskodókról, az egy barakkban lakókról, a műsoros estek szereplőiről, a hazafelé egy vagonban utazókról...).

(fg)

(Gyorsan haza! Szkoro damoj! Szoboszlay György főhadnagy szovjet hadifogságban írt naplója 1946–1947. Szokosz Bt., Debrecen, 2017.)

BIBLIOGRÁFIA A TOMPA-BICENTENÁRIUMRA

A közelmúltban látott napvilágot „Ősszel születtem én: tavasz leend, mikor rám esteledik...” – Bibliográfia a 200 éve született Tompa Mihály életéről és munkásságáról című kötet Imolay Lenkey István gyűjtésében és szerkesztésében.

A nagyalakú, fényképekkel illusztrált kiadvány jelentősége vitathatatlan: Tompa életéről és irodalmi működéséről utoljára több mint két és fél évtizede jelent meg ilyen, „támpontot nyújtó” összefoglalás. Részben azt, részben Szinnyi szócikkét (a Magyar írók élete és munkáiból) és Serkei Szabó József 1901-es művét felhasználva kezdte el 2010-ben a bibliográfia építését összeállítója.

A tudományos, teljességre törekvő munka 1846-tól 2016 nyaráig, huszonkét szempont szerinti csoportosításban rögzíti a Tompától és a Tomparól

megjelent vagy vele kapcsolatos publikációkat, kéziratokat, szakdolgozatokat, képzőművészeti alkotásokat, hangzó anyagokat. A 3078 tétel közötti tájékozódást és keresést lényegesen megkönnyíti az a mutató, amely a kötetben szereplő valamennyi hely- és személynévet, témát tartalmazza. A háromszáz oldalas kiadványt a közösséget teremtő bibliográfus életrajza zárja.

A Tompa Mihályról és munkásságáról napi- és hetilapokban, évkönyvekben megjelent írások szerzői alfabetikában című fejezetben az 1643. tétel hiányos, amelyet itt pontosítok: Kovács Zsigmond: Tompa Mihály életéből = Szabadság, 10. évf. 18. sz., 1901. március 2. 2–3. p. Ettől eltekintve túlzás nélkül állítható, hogy a mű a megemlékezésen és a tiszteletadáson túl a tudományos kutatást is szolgálja, Tompa Mihály bármilyen irányú és tárgykörű történeti kutatásának megkerülhetetlen kézikönyve, amelyik egyetlen irodalmat szerető házi könyvtárából sem hiányozhat.

Zahuczky László

Könyvtárvonató „vonat” Páciban

Te is lehetsz győztes!
- tehetségkutató roma gyerekeknek

Az új csínesei gyerekkönyvtárban

Találkozások a szentistváni
könyvtár avatóján

Cserépváralján is
kuckót kaptak a gyerekek

Könyvtári Majális

Könyvtárvonató mulatság
a Kiss Kata Zenekarral Cserépváralján

Ovisok „beavatása” a bükkábrányi könyvtárban

Lufiöröm a szentistváni gyerekkuckóban